

Alapítás éve: 1935

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE (MKE)

Association of Hungarian Librarians • Verein Ungarischer Bibliothekare •

Association des Bibliothécaires Hongrois • Общество Венгерских Библиотекарей

1827 Budapest, Budavári Palota „F” épület

Telefon/Fax: (36-1) 311-8634; Honlap: <http://mke.info.hu> • E-mail: mke@oszk.hu

---

Emberi Erőforrások Minisztériuma
nat@nat.gov.hu

Tárgy: A NAT 2018-as tervezetének véleményezése

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete hozzászólása a Nemzeti alaptanterv 2018-as tervezetéhez

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) véleményezésre köszönettel megkapta az új Nemzeti alaptantervre vonatkozó javaslatot.

Az alábbi véleményt alakította ki és a következő észrevételeket kívánja tenni az előterjesztéssel kapcsolatban.

A könyvtárhasználat oktatása során a tanulók olyan tudást, készségeket és tapasztalatot sajátítanak el, melyet a teljes tanulási folyamatban és azon túl is bármely ismeretszerző és ismeretfeldolgozó tevékenységük során alkalmazni tudnak. Emiatt elsőrendű és fontos, hogy a könyvtár és a könyvtárhasználat hangsúlyos módon szerepeljen a Nemzeti Alaptantervben.

Érvek és indokok

A könyvtári terület stratégiai dokumentumai kiemelt célként fogalmazták és fogalmazzák meg a könyvtárak számára, értve ez alatt a nyilvános könyvtári hálózat valamennyi intézményét, a közoktatás támogatását a lehető legváltozatosabb könyvtári eszközökkel. Az új NAT tervezete gyakorlatilag a teljes közkönyvtári terület mellőzésével kívánja megvalósítani a közoktatás kereteiben zajló oktató-nevelő tevékenységet. A tervezet készítői nem törekedtek arra, hogy szinergiát teremtsenek a korábbi uniós tervezési ciklusban lezajlott és a jelenleg is futó, a közoktatás korszerűsítését megcélzó kiemelt könyvtári projektek és a készülő NAT között, de ugyanígy elkerülték a figyelmet az UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) és az IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) iskolai könyvtárakról szóló normatív dokumentumai, pl. Az UNESCO/IFLA iskolai könyvtári kiáltványa.¹

A jelenlegi uniós pályázati ciklus egyik kiemelt kulturális projektje a „**Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek**” című, **EFOP-3.3.3-**

---

¹ <https://www.ifla.org/publications/iflaunesco-school-library-manifesto-1999>

VEKOP/16-2016-00001 kódszámú pályázati konstrukció keretében megvalósuló „Az én könyvtáram” program. A program célja az országos könyvtári rendszer fejlesztése. A projekt keretében a köznevelés hatékonyságát és eredményességét szolgáló, új típusú kompetencia- és készségfejlesztő, és tanulást támogató könyvtári szolgáltatások valósulnak meg. A program fejlesztési irányai között megjelenik az olvasáskultúra-fejlesztés támogatása, a digitális írástudás közvetítése, a könyvtárhasználat és információkeresés fejlesztése, valamint a szövegértés támogatása, fejlesztése, különös tekintettel a digitális szövegértésre és az egyéni és közösségi tanulásra. A projektben kiemelt szempont a hátrányos helyzetűek bevonása. További kiemelt cél a végzettség nélküli korai iskolaelhagyók számának csökkentése és az esélyegyenlőség biztosítása. Külön e célcsoportokra fókuszáló felzárkóztató, hátránykompenzáló, tehetséggondozó projektek is készülnek.

A tervezet az iskolai könyvtárak szerepét is elfogadhatatlanul semmitmondóan fogalmazza meg, pontosabban sugallja. Ma már világszerte az iskolai könyvtárak jelentik a tanulók számára a hagyományos és elektronikus információforrásokhoz való hozzáférés bázisát, a társas és egyéni tanuláshoz szükséges teret, a projektmunkákhoz szükséges kreatív és technológia-gazdag környezetet, az olvasóvá váláshoz szükséges inspirációt. Ezek az intézmények a többi könyvtárral együtt a hiteles információk szolgáltató-helyei. Megdöbbenően szakszerűtlen, ahogyan például az 1.3.2.1. *A tanulási környezet fizikai feltételei részben* említésre kerül az iskolai könyvtár. Értelmezhetetlen, hogy mit jelent a következő gondolat: *valamint hozzáférhetővé váljanak mind a hagyományos iskolai, mind az elektronikus könyvtárak*. Mi az, hogy hagyományos iskolai könyvtár, és vajon mit ért a szerző az elektronikus könyvtárakhoz való hozzáférés alatt? Az elektronikus könyvtári tartalmaknak, digitális gyűjteményeknek természetes módon elérhetőeknek kell lenniük az iskolai könyvtárakban, könyvtárakból. Az elektronikus könyvtár nem egy könyvtártípus, hanem jellemzően egy tematikus gyűjtemény, mindezért javasoljuk a könyvtár fogalmának egységes alkalmazását és könyvtárként való megnevezését. A hagyományos és elektronikus könyvtár megnevezés nem csupán aggályos, hanem a tervezetben való szembeállítás kifejezetten káros, mintha a könyvtárak ódivatú, avitt intézmények lennének.

A 2. fejezet a **Kompetenciafejlesztés, tanulási területek, tudástartalmak** bemutatásával foglalkozik. Az információkeresés fogalmának használata szinte kizárólag digitális technológiához, különösen is az online kommunikációhoz, illetve a digitális kompetenciákhoz kapcsolódik – hasonlóan az információgyűjtés és az információ kifejezésekkel –, de az információkeresés nyilvánvalóan nem tárgyalható pusztán technológiai megközelítésben, hisz mind a tudományos ismeretek, mind a kulturális javak birtokba vételében meghatározó információkeresés sokkal több, és más, mint egyszerű technológiaalkalmazás.

Az iskolai könyvtárak oktatási tevékenységének középpontjában is az információkeresés áll. Az olvasás- és irodalomnépszerűsítésnek, a kulturális tudatosság és művészi kifejezőképesség kialakításának is szerves részét képezi (pl. az érdeklődésnek megfelelő mű megtalálása). De igazán meghatározó jelentősége a tájékozódáson, kutatáson alapuló tanulás támogatásában és az információs műveltség átadásában van. Az iskolai könyvtárak oktatási tevékenységének legfontosabb elemeként az IFLA az információs műveltség átadását jelöli meg.

A tanulás kompetenciáinak leírásában (2.1./1.) nem szerepel a tanulási források kiválasztása, mely súlyos nehézségek forrása lehet az önálló és élethosszig tartó tanulásban, mely ma már általános követelményként fogalmazható meg bármely szakterületen.

Az 1-4. évfolyam számára **A kultúra helyszínei** között a tervezet egyáltalán meg sem említi a könyvtárakat, miközben nyilvánvalóan ebben az időszakban szükséges a könyvtárak rendszerének megismerése, az információs műveltség megalapozása, a nagyvilágban történő eligazodás.

A **digitális kompetencia** tantárgyakhoz kapcsolódó fejlesztésében sem kapnak szerepet a könyvtárak, miközben nyilvánvalóan nemcsak az információs műveltség kialakításának hatékony eszközei, módszerei a könyvtárhasználat során és a könyvtári órákon elsajátított tudás és készség, hanem a digitális kompetenciák fontos célterületét is a könyvtárak használata, a digitalizált gyűjteményekben való tájékozódás jelenti. Például a történelem tárgy esetében a következő megfogalmazás olvasható: *Megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, múzeumok, filmek; nyomtatott és digitális, szöveges és vizuális források).* Miért nincsenek nevesítve a könyvtári gyűjtemények, a könyvtárak?

Teljességgel eltűnt az eddig könyvtári informatikának nevezett terület, mely a könyvtárhasználat és az információhasználat alapjait adta meg a tanulóknak. Ezt nem tartjuk elfogadhatónak, óriási hibának látjuk.

Magyar nyelv és irodalom tantárgy: Hagyományosan az információ- és könyvtárhasználati fejlesztési követelmények másik befogadó tárgya az *anyanyelv és irodalom*.

- ✓ Itt megmaradtak az információ- és könyvtárhasználati követelmények,
- ✓ de elsősorban a szótárhasználat van jelen.
- ✓ A kifejezett **könyvtárhasználatát** **visszaszorul** az 1-8. évfolyamra.

Miközben a könyvtárak, könyvtári szolgáltatások tanuláshoz, olvasáshoz való önálló használata a 9. évfolyam felett teljesebben ki igazán, pl. az etikus forráshasználat csak a 9-12. évfolyamon jelenik meg a korábbi évfolyamokon történő alapozás nélkül, ehhez is a könyvtárhasználati ismeretek adnának megfelelő alapozást, majd megerősítést.

A kémia tárgynál a tervezetben ez olvasható: *A tanuló egyre magabiztosabban, készségszinten alkalmazza a különböző IKT eszközöket, illetve a webet a főként magyar, illetve angol nyelvű kémiai tárgyú tartalmak keresésére, rendezésére, elemzésére...* A web alkalmazása nehezen értelmezhető. Az interneten történő böngészést jelenti, vagy a web-en keresztül is elérhető on-line adatbázisok használatát? Az igényes és megbízható kémiai tartalmak jelentős részét könyvtárakból elérhető adatbázisokban lehet keresni. Ha még ezen a szinten nincs is feltétlenül szükség a nemzetközi tudományos szakirodalom elérésére, de mindenképpen tudatosítani kellene a tanulókkal, hogy ezeket az információforrásokat a könyvtárakban érhetik el.

Természetesen ezen véleményezés kapcsán nem vállalkozhatunk arra, hogy a teljes tervezetet elemezzük. Hozzászólásunkban csupán a dokumentum könyvtárakat a tanulás folyamatában értelmező részeivel foglalkoztunk, ugyanakkor szükségesnek látjuk még további könyvtárakkal kapcsolatos fogalmak említés szintjén való random jellegű felsorolását a teljesség igénye nélkül: tanulás-tanítás tudásbázisa, kulturális tudatosság, médiahasználat, digitális megosztottság, közösségi tér, kulturális örökség, tájékozódás-kutatás, olvasásnépszerűsítés, értő olvasás, információs műveltség, fizikai és digitális helyszín, hiteles információ, kritikus gondolkodás, etikus és jogszerű információhasználat, társadalmi felelősség, tudásmegosztás.

Az Magyar Könyvtárosok Egyesülete úgy gondolja, hogy a szakmai észrevételek és javaslatok figyelembevétele rendkívül fontos a véleményezési munkában.

Kiemelt feladatnak tartjuk külső könyvtári szakértők és szakmai szervezetek, így a Magyar Könyvtárosok Egyesülete bevonását a további egyeztetésekben és szakmai munkába a kodifikációs eljárás előtt, mert enélkül nem tud létrejönni egy olyan joganyag, mely megfelel az elvárásoknak.

Budapest, 2018. október 23.

Köszönettel és üdvözlettel:

Barátné dr. Hajdu Ágnes
a Magyar Könyvtárosok Egyesülete
elnöke